

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА: СУТНІСТЬ, ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

В Україні на даний момент існують гострі проблеми, які стосуються корумпованості, наркобізнесу, проституції, нелегального виробництва та збуту продукції, фіктивних грошових операцій. Державне управління економікою країни залишається недосконалим. Неефективна фіскальна політика веде до зменшення надходжень до державного бюджету через розростання тіньового сектора. Наявність такого сектора стає глобальною проблемою сучасності.

Тіньова економіка – надзвичайно актуальна та болюча проблема для української економіки. Тіньова економіка в нашій державі приймає форми корупції, порушення законодавства з метою отримання незаконного прибутку або ж певного фінансового результату. Прикладами тіньової економічної діяльності в Україні є:

- випуск не облікованих товарів, а також подальша їх реалізація;
- контрабандне ввезення товарів;
- нелегальні операції на валютному ринку;
- незаконна приватизація державного майна;
- незаконне використання природних ресурсів
- нелегальний вивіз капіталу з країни;
- приховування реальних доходів суб'єктів господарювання та громадян.

Причини існування тіньової економіки:

Соціально-економічні: Низький рівень життя населення; Кризовий стан економіки, економічна нестабільність; Високий рівень оподаткування; Неефективна діяльність держави.

Політичні: Політична нестабільність; Корупція; Завищена регламентація економіки.

Правові: Недосконалість законодавства; Недостатня діяльність правоохоронних структур з припинення незаконної і кримінальної економічної діяльності; Недосконалість механізму координації по боротьбі з економічною злочинністю.

Морально-етичні: Лояльне ставлення до тіньової діяльності з боку суспільства.

Існують три зони тіньової економіки. До них відносяться:

- неофіційна економіка – легальні види економічної діяльності, у рамках яких має місце не фіксоване офіційною статистикою виробництво товарів і послуг, приховання цієї діяльності від податків;
- фіктивна економіка – хабарництво, приписки, спекулятивні угоди й інші види шахрайства, зв'язані з одержанням і передачею грошей;
- прихована економіка – усі заборонені законом види економічної діяльності.

До найістотніших чинників тінізації національної економіки належать такі: неефективне державне регулювання економіки, тобто відсутність довіри бізнесу до держави та навпаки, висока бюрократизація, недосконале законодавче забезпечення. Також часто змінюється

законодавче забезпечення підприємницької діяльності, що негативно відбивається на планування діяльності бізнесу. Велике та в деякій мірі несправедливе податкове навантаження, необізнаність із податковим законодавством. Відсутність механізмів покарання за недотримання податкового законодавства, що створює додаткові стимули до мінімізації та ухилення від сплати податків взагалі. Проблеми ринку праці, пов'язані з низькими економічними стимулами до офіційного працевлаштування та зростанням рівня безробіття. Відсутність ефективної системи контролю та покарання за неофіційне працевлаштування та неоподаткування заробітної плати. Недосконале грошовокредитне регулювання, непрозоре рефінансування комерційних банків, гіперактивність держави на позичковому ринку. Невисокий контроль за використанням коштів державного бюджету. Недосконала судова та правоохоронна система, низький рівень довіри населення до цих органів .

Як побороти тіньову економіку? Внесення змін до законодавчих актів та законів, що регулюють фінансову та банківську діяльність, спрощення процедур щодо здійснення підприємницької діяльності насамперед в інноваційній сфері дозволять мінімізувати тонізацію економічних процесів. Потрібно посилити роль держави у запобіганні реєстрації фіктивних підприємств.

В Україні спостерігається надзвичайно високий рівень тіньової економіки. Така ситуація національної економіки гальмує соціально-економічний розвиток країни, що виявляється насамперед в зростанні безробіття, в інфляційних процесах, в недоотриманні державним бюджетом податкових надходжень, в зниженні реального ВВП, а головне – в зниженні добробуту населення. Тіньова економіка несе негативний вплив і на стан економічної безпеки країни, відбувається зниження економічної активності суспільства, а теж ослаблення соціального захисту населення. Спираючись на досвід різних держав, необхідно здійснювати економічну політику як в Україні, так і в інших економічно нестабільних країнах світу. На жаль, повністю знищити тіньовий бізнес ніяк неможливо. Однак, щоб зменшити обсяги економіки в тіні, необхідно розробляти цілеспрямовану стратегію розвитку національної економіки, за якою повинні бути чесними не тільки уряд, але й народ.

Список літератури:

1. Буглак Ю. М. – Зарубіжний досвід детінізації відносин у підприємницькій діяльності та можливості його використання в Україні
2. Рябченко О. Посилення державного управління – шлях до детінізації економіки // Міліція України . – 1999. – № 1-2. – С. 16-17.
3. Базилевич В. Методичні аспекти оцінки масштабів тіньової економіки/ Базилевич В., Мазур І.//ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ.-2004.-№ 8.-С.3644.-(Упр. економікою: теорія та практика).
4. Зінов'єв Ф.В. Держава та тіньова економіка. Держава та регіони. Сер.: Економіка та підприємництво.- 2004.- № 4.
5. Варналій З. С. Шляхи детінізації економіки України та її особливості // Банківська справа. – 2007. – №2. – С.56–57.

